

การเกษตรแบบพอเพียง

.....ระพี สาคริก

หลังจากที่ชีวิตคนไทยได้รับผลกระทบโดยสภาวะเศรษฐกิจรุนแรงยิ่งขึ้น ทำให้คนที่ยังพอจะมีจิตวิญญาณอยู่กับดินแดนถิ่นเกิดของตน ในช่วงที่ผ่านพ้นมาแล้ว เริ่มตกอยู่ในสภาพล้มตัว หวนกลับมาเห็นความสำคัญของการทำเกษตรมากขึ้น

ยิ่งไปกว่านั้น ระหว่างช่วงที่ผ่านมานี้ เป็นเพราะคนส่วนใหญ่ตกอยู่ในสภาพล้มตัว จึงทำให้คิดถึงเรื่อง "พัฒนาการเกษตร" โดยเอาแต่มุ่งไปข้างหน้าด้านเดียว และมักนิยมนำคำว่า "การเกษตรแบบทันสมัย" หรือ "เกษตรก้าวหน้า" มากล่าวย้าความสำคัญ ส่งผลครอบงำความคิดชนรุ่นหลังและคนในด้านที่ยังค้อยโอกาสกว้างขวางมากขึ้น

คงจะพบความจริงได้จากสิ่งที่ปรากฏอยู่ในบรรยากาศการจัดการศึกษาขณะนี้ รวมถึงผลงานส่งเสริมและให้ความรู้ในด้านการเกษตรเท่าที่เป็นมาแล้ว เมื่อกล่าวถึงการจัดการเครื่องมือเครื่องใช้ก็ยังคงยึดติดอยู่กับคำว่า "ทันสมัย" แถมยังนำมาใช้กับการจัดการศึกษาของสงฆ์ ซึ่งทำหน้าที่เผยแพร่ธรรมะโดยตรง เนื่องจากหลักธรรมเป็นสิ่งปลอดภัยแล้วจากคำว่า "ยุคสมัย" เป็นเพราะ "รากฐานจิตใจคนชาติอิสระมากขึ้น"

จากสาเหตุพื้นฐานดังกล่าวแล้ว ทำให้วิถีชีวิตไทยซึ่งควรจะดำเนินมาบนพื้นฐานความเป็นไทแก่ตนเอง จำต้องตกเป็นทาสเศรษฐกิจชนชาติอื่นถิ่นอื่น แม้ระหว่างชนชาติเดียวกันก็จะได้ว่า คนระดับล่างซึ่งยังค้อยโอกาสกว่าคนระดับบนเป็นธรรมดา แทนที่จะเติบโตขึ้นมาจากรากฐานที่อิสระและเปิดกว้างช่วยให้สามารถรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ได้อย่างชัดเจน กลับจำต้องตกเป็นทาสผลประโยชน์คนระดับสูงยิ่งขึ้น เสมือนสายโซ่ที่คล้องกันไว้

ในเมื่อธรรมชาติได้กำหนด ให้ปรากฏการณ์ทุกกลุ่มไม่เป็นไปร้อยทั้งร้อย ดังนั้นผู้ซึ่งยังมีสติหลงเหลืออยู่บ้าง แม้ในปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงมาเป็นชนส่วนน้อยของสังคมย่อมเห็นความจริงว่า มีกระแสที่ค้ำดันให้ผลิตผลการเกษตรสูงขึ้น แต่กลับทำให้เกษตรกรยังมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้นสภาพที่เป็นจริงยังก้าวเลยหน้าเหตุและผลซึ่งควรจเห็นได้ว่า คนส่วนใหญ่ในสังคม ยังเน้นสภาพซึ่งช่วยให้ตนยืนอยู่บนพื้นฐานตัวเองก่อนอื่น เปลี่ยนมาเน้นความสำคัญของการทำเกษตรเพื่อส่งออกจนถึงขั้นตั้งกรมงานขึ้นโดยภาครัฐ เป็นการสารภาพความจริงแล้ว

สิ่งดังกล่าว เกิดขึ้นท่ามกลางสภาวะปัญหาซึ่งคนท้องถิ่นที่ยังขาดการมีใช้ให้พอเพียงเสียก่อน อีกทั้งในด้านพฤติกรรมของคน ด้านการส่งออก ยังทำให้อ่านได้ว่าขาดความจริงใจซึ่งควรจะมีให้กับคนระดับล่างซึ่งนับวันก็ตกอยู่ในสภาพมีหนี้สินล้นพ้นตัวมากขึ้น ทำให้ "ความพอเพียงที่ควรจะมีอยู่ที่พื้นฐานตนเองของสังคม จำต้องสูญหายไปมากขึ้น ร่วมกับความอคทนของคนซึ่งถูกภาวะครอบงำโดยผลประโยชน์ข้ามชาติ ซึ่งเป็นค้ำที่อยู่ในรากฐานจิตใจลดลงศาลงไปอย่างเป็นธรรมชาติ"

อีกสิ่งหนึ่งซึ่งเกิดจากผลการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นกระบวนการ ที่สะท้อนให้เห็นถึงความจริงอย่างชัดเจนจากการพัฒนาการเกษตรคือ คนในชุมชนผู้ร่วมกันเป็นเจ้าของท้องถิ่น จำต้องบริโภคผลิตผลเหลือจากถูกคัดเอาของมีคุณภาพสูงกว่า ส่งไปบริการต่างถิ่นแล้ว หรืออาจกล่าวว่า "ของเหลือเลือก"

ระหว่างช่วงที่ชีวิตผู้เขียนเรื่องนี้ยังเป็นเด็ก ได้พบความจริงด้วยตนเอง โดยเฉพาะผลิตผลการประมงซึ่งสะท้อนให้เห็นภาพอย่างชัดเจนว่า ชาวประมงบริโภคปลาที่มีคุณภาพสูง ส่วนที่ถูกส่งไปสนองความต้องการคนในเมืองมีคุณภาพรองลงมา ทำให้แนวคิดคนในเมืองเชื่อกันว่า "ถ้าต้องการบริโภคของที่มีคุณภาพ ควรไปยังแหล่งที่มีการทำประมง"

แต่ปัจจุบัน ผู้ที่ยังคงคิดในลักษณะดังกล่าวคงต้องพบกับความผิดหวัง ยิ่งไปกว่านั้น ผลิตผลที่มีคุณภาพสูงสุดจะถูกส่งไปสนองความต้องการของคนต่างชาติ หรือไม่มีราคาสูงลิบลิวจนทำให้คนท้องถิ่นแม้ระดับกลาง ๆ ไม่สามารถเอื้อมถึง "สรุปแล้ว การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว สะท้อนให้เห็นความจริงว่า ชีวิตคนไทยเปลี่ยนสภาพมาเห็นแก่เงินมากขึ้นอย่างชัดเจนมาก"

ภาพสะท้อนซึ่งปรากฏเห็นได้อีกประการหนึ่งคือ ผลจากการพัฒนาบนพื้นฐานความคิดคนในด้านที่มีอำนาจสูงขึ้นไปเท่าที่ปฏิบัติมาแล้ว กลับมีผลสร้างช่องว่างระหว่างคนระดับบนกับระดับล่างกว้างมากขึ้น แม้คนที่อยู่ในระดับพื้นฐานของสังคมซึ่งแยกออกจากกันเป็นสองด้าน โดยที่ด้านหนึ่งยังคงมีจิตวิญญาณข้อสัจย์ต่อตนเองสานถึงแผ่นดินเกิด ทำให้ชีวิตจำต้องตกอยู่ในสภาพยากลำบากมากขึ้น ส่วนอีกด้านหนึ่งก็อดอยากขึ้นไปสู่ด้านบน จึงใช้กลวิธีที่ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างขาดความรู้สึกละอายใจตัวเอง

สิ่งซึ่งหยิบยกมาเป็นกรณีตัวอย่างเหล่านี้ คือเงื่อนไขที่พบได้ในกระบวนการจัดการเกษตรทั่ว ๆ ไป ทำให้การพัฒนาทั้งระบบ จำต้องตกอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมลงไปอย่างเห็นได้ชัด

การเกษตรมีความสำคัญอย่างไร ?

"การเกษตรสำคัญอย่างไร จึงได้นามมากล่าวยากันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในช่วงที่สังคมได้รับผลกระทบจากสภาวะเศรษฐกิจทรุดตัวอย่างหนัก ? " แต่ก่อนเราเคยพอเห็นคำตอบได้แต่เพียงว่า "การเกษตรคืออาชีพสำคัญของคนท้องถิ่น" แต่แนวคิดความเชื่อดังกล่าวเท่าที่เป็นมาแล้ว ได้ทำให้ผลการพัฒนาสวนทิศทางการกับเป้าหมายที่แท้จริง

ทำให้เกิดคำถามใหม่ที่ว่า"ถึงเวลาแล้วหรือยังที่ควรจะหวนกลับมาทบทวนใหม่เพื่อหาคำตอบว่า แนวคิดเท่าที่เป็นมาแล้ว มีความลึกซึ้งถึงรากฐานจริงหรือเปล่า ? " หรือว่ามองเห็นได้แต่เพียงเปลือกนอก จึงทำให้ผลจากการจัดการศึกษาเกษตรก็ดี การนำปฏิบัติเพื่อมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมท้องถิ่นก็ดี กลับได้รับผลในทางตรงข้ามกันกับเป้าหมายที่ต้องการ

รากฐานความคิดในอดีตที่ผ่านมา เท่าที่พบความจริงว่า"คือแรงความทันสมัยเพื่อให้ตามชาติอื่นทัน" แต่ผลที่ปรากฏ กลับทำให้พบว่า "ยิ่งเร่งก็ยิ่งตกเป็นทาสชนชาติอื่นมากขึ้นจนแทบเอาตัวไม่รอด" กับแนวคิดในการพัฒนาด้านรูปวัตถุซึ่งยึดติดอยู่กับความทันสมัยมาโดยตลอด แม้กระทั่งการจัดการศึกษาของสงฆ์ ซึ่งได้ยินผู้บริหารชี้แจงว่า"ได้มีการจัดเครื่องมือทันสมัยให้กับบริการการศึกษาของสงฆ์" โดยเฉพาะคำว่าทันสมัยคู่กับล้ำสมัย ถือเป็นวงวนที่ขัดต่อหลักธรรม เพราะขาดความเป็นกลาง

เงื่อนไขดังกล่าว มีผลอย่างสำคัญทำให้การพัฒนาการเกษตรของไทย สูญเสียความเป็นไทแก่ตนเองลึกซึ้งยิ่งขึ้นจนกระทั่งมาถึงขั้นวิกฤตหนัก พื้นดินซึ่งเป็นพื้นฐานรองรับการเกษตรก็จำต้องตกอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมมากขึ้น ชาวนาชาวยุโรปและชาวสวนอาจจำหน่ายพืชผลได้ราคาบ้าง แต่ก็จำเป็นต้องนำเงินไปจับจ่ายใช้หนี้ค่าปุ๋ยค่ายาที่สั่งซื้อมาจากชนต่างชาติเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ อีกทั้งมีคนมองเห็นโอกาสถกฉวยประโยชน์จากไส้ในของระบบการจัดซื้อวัสดุดังกล่าว และมีการสมรู้ร่วมคิดกันปล่อยไว้ให้บานปลายกลายเป็นเรื่องรุนแรง อย่างน่าอนาใจ

แม้ว่าที่พื้นดินของเราจะมีพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์อย่างหลากหลาย แต่เป็นเพราะตัวเราเองขาดการมองเห็นความสำคัญ เนื่องจากเห็นความสนใจไปนิยมของจากชนชาติอื่น โดยเหตุที่ขาดการรู้เท่าทันว่า เพราะตัวเราเองมองข้ามความสำคัญของสิ่งซึ่งเกิดร่วมกับเรา เขาจึงนำไปทำจนเป็นผลสำเร็จรูป แล้วจึงส่งกลับมาขายให้ ทำให้หลงคิดว่าเป็นของเขจริง ๆ

มารู้ได้เมื่อเขาเอาไปทำแล้ว แต่ก็ยังคิดกลับทิศทางจึงปฏิบัติในลักษณะหวนคนอื่น แทนที่จะลงมือทำสิ่งซึ่งอยู่ใกล้ตัวอย่างจริงจังและเปิดโอกาสให้มีการเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างเรากับเขาอย่างเปิดเผยเพื่อให้โอกาสเติบโตยิ่งขึ้นร่วมกันทั้งสองฝ่าย เนื่องจากสิ่งใดก็ตามที่ปรากฏอยู่ในโลกมนุษย์ ย่อมมีประโยชน์ต่อทุกคน "การคิดก้าวไปคนเดียวย่อมไปไม่รอด" ซึ่งหลักนี้ใช้ได้ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ในเมื่อเหตุของการแบ่งประเทศก็มีสังขรณ์อยู่ที่คน เช่นกัน

ถ้าจะกล่าวว่า"การเกษตรที่มีความมั่นคง ย่อมถือรากฐานสิ่งซึ่งเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่น" หรืออาจกล่าวว่า

"การเกษตรคือวัฒนธรรมท้องถิ่น"ก็ไม่น่าจะผิดจากความจริง แทนที่จะเห็นได้แต่เพียงว่า คืองานอาชีพเท่านั้น

เมื่อกล่าวถึง"วัฒนธรรม" หลายคนอาจมุ่งความเข้าใจไปยังคนตรีไทย การแต่งกายแบบไทย ที่คุ้นตากันมาในยุคหนึ่งสมัยหนึ่ง ซึ่งน่าจะเห็นได้ว่าเป็นการมองที่ยังไม่ลึกซึ้งถึงรากฐานจริง ในเมื่อทุกสิ่งมีเหตุอยู่ในรากฐานคน ดังนั้นการทำความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรม จึงน่าจะมองเห็นสังขรณ์ของคนได้ลึกซึ้งถึงระดับหนึ่ง

สิ่งแรก"ชีวิตมนุษย์แต่ละคน เกิดมาในระดับพื้นดิน รวมทั้งเกิดมาตัวเปล่า" แต่มนุษย์ก็มีจิตใจเป็นรากฐาน และมีเงื่อนไขปรากฏอยู่ภายใน เป็นสิ่งกำหนดวิถีการดำเนินชีวิต "เงื่อนไขที่สำคัญที่สุดน่าจะให้แก่ความรักพื้นดิน ถิ่นฐานอันเป็นที่เกิด สานถึงสรรพชีวิตและสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีการเกิดและอยู่ร่วมกับคน เริ่มต้นจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวไปสู่สิ่งอื่นอย่างรู้เหตุรู้ผล"

ในเมื่อทุกสิ่งซึ่งปรากฏอยู่นอกมนุษย์ น่าจะช่วยให้มนุษย์มองได้สองด้าน เพื่อการเรียนรู้ความจริง และจุดมุ่งหมายในการมองของมนุษย์ก็เพื่อการเรียนรู้ กับอีกด้านหนึ่ง "การจะได้เรียนรู้ได้อย่างได้ผลจริงจึง ย่อมเริ่มต้นจากการมีโอกาสเข้ามาใช้ประโยชน์เพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน" สิ่งเหล่านี้ล้วนมีเหตุผลผลอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งความจริงแล้ว สิ่งดังกล่าวน่าจะคิดและเห็นได้ไม่ยาก หากไม่ยึดติดอยู่กับด้านที่เป็นรูปแบบซึ่งมักมีแนวโน้มห่างจากตัวเองออกไปเรื่อย ๆ

บุคคลใด เข้าใจสิ่งที่อธิบายมาแล้วได้อย่างชัดเจน ย่อมเห็นได้เองว่า"การเกษตรคือวัฒนธรรมท้องถิ่น" ดังนั้นเมื่อรากฐานวัฒนธรรมถูกทำลาย การเกษตรซึ่งถือปฏิบัติจากพื้นดินถิ่นเกิดมาแต่อดีต ย่อมถูกทำลายไปด้วยเป็นธรรมดา

อนึ่ง เมื่อรากฐานคนท้องถิ่นหลุดจากพื้นดิน ย่อมทำให้ขาดการมองเห็นความสำคัญของการเกษตร แม้ว่าภายนอกจะแสดงออกว่าการเกษตรเป็นเรื่องสำคัญมาก แต่ด้านรากฐานซึ่งมีผลกำหนดพฤติกรรม ย่อมมุ่งความสำคัญไปยังสิ่งประดิษฐ์ แดงยังเป็นสิ่งซึ่งมีอิทธิพลจากรากฐานคนต่างถิ่น เกาะกินอยู่ด้านใน เนื่องจากขาดความจริงใจต่อแผ่นดินถิ่นเกิดของตน ดังนั้น"การเรียกร้องหาพลังดวงคุณก็ดี พลังคุ้มครองก็ดี หรือพลังตรวจสอบก็ดี ล้วนสืบเนื่องมาจากรากฐานที่ขาดความจริง หากเกิดจากภาวะยึดติดผลประโยชน์ส่วนตนซึ่งมีอิทธิพลเหนือกว่า" ทำให้กระแสรเปลี่ยนแปลงในสังคมไม่อาจชโลมความรุนแรงซึ่งนับวันยิ่งเพิ่มมากขึ้นได้

ความพอเพียงที่แท้จริงคืออะไรและอยู่ที่ไหน

ในช่วงที่คนได้รับผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจรุนแรงยิ่งขึ้น และมีส่วนหนึ่งซึ่งรากฐานตนเองอิสระถึงระดับหนึ่ง เริ่มทวนกลับมาทบทวนตัวเองทำให้รู้ว่า"การเกษตรคือพื้นฐานเศรษฐกิจที่แท้จริงของคนไทยทั้งชาติ" แทนการหลงมองข้ามไปหาเรื่องอื่น และยิ่งรู้ต่อไปอีกว่าแม้ส่วนของการเกษตรที่ยังเหลืออยู่ก็เป็นผลจากการมองข้ามตัวเองไปเน้นบริการคนต่างถิ่น ทำให้ชีวิตไทยซึ่งควรจะเป็นไทแก่ตนเอง จำต้องตกเป็นทาสคนชาติอื่นอย่างเป็นทางการ

จึงเริ่มมีการนำเอาคำว่า"เศรษฐกิจพอเพียง" หรือ"การทำเกษตรแบบพอเพียง" มากล่าวย้ำมากขึ้น บนพื้นฐานคนในสังคมไทยซึ่งยังคงอยู่ในสภาพที่อาจเรียกว่า"เฮโชนเฮนั้น"เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นหากรู้ความจริงน่าจะสำนึกได้ว่า คนส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในสภาพเดินตามกระแส แม้จะมีอีกด้านหนึ่งซึ่งสามารถนำมาค้นหาเหตุผลจากรากฐานที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ช่วยให้ตัดสินใจกำหนดวิถีปฏิบัติได้อย่างมีเหตุผล

เมื่อกล่าวถึงประเด็นนี้ คงต้องขออนุญาตนำคำว่า"นามธรรมกับรูปธรรม" มาวิเคราะห์เพื่อแจ่มเหตุกับผลให้ชัดเจนก่อนอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาที่อยู่ในรากฐานจิตใจคนยุคปัจจุบัน เท่าที่มีเสียงเรียกร้องให้กำหนดทุกสิ่งออกมาเป็นรูปธรรมชัด ๆ ด้วย ทำให้รู้สึกว่เกิดภาวะสับสนขึ้นในรากฐานความคิด หรืออาจกล่าว

ว่า "มองภาพผิดด้าน" ซึ่งเกิดขึ้นกับทุกเรื่อง ในเมื่อคนจำนวนมากขาดรากฐาน ที่ช่วยให้พึ่งพาตนเองได้อย่างอิสระ

หากรู้ได้ถึงความจริง ย่อมพบว่า การคิดได้จากรากฐานตนเองอย่างอิสระ ซึ่งมีอีกด้านหนึ่งคือ "ตัดสินใจกำหนดวิธีปฏิบัติจากรากฐานตนเองได้อย่างอิสระ" อยู่บนแกนเดียวกันของวัฏจักร น่าจะถือว่าเป็นระบบการเรียนรู้ที่แท้จริงของมนุษย์แต่ละคน เพื่อดำรงความเป็นมนุษย์ไว้ให้มั่นคง และเรียนรู้ความจริงได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ภาพลักษณะเดียวกัน แต่มีคนอื่นเป็นผู้กำหนดให้จึงไม่น่าจะเรียกว่ารูปธรรม หากเป็นเพียงรูปแบบเท่านั้น และผู้ที่หยิบยื่นให้คนอื่นอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ แทนที่จะถือรากฐานเป็นกลาง และกล้าที่จะให้คิดได้เองจากการปฏิบัติอย่างจริงจัง แท้จริงแล้วน่าจะเป็นการนำรูปแบบไปให้ หรือที่เรียกกันว่า "ยึดเยยคให้ด้วย" ทำให้สิ่งซึ่งตนอาจคิดว่าดี เปลี่ยนสภาพไปสู่ด้านที่สร้างผลเสียหายเพิ่มขึ้น "รูปธรรมจึงหาใช้สิ่งซึ่ง เรียกร้องจากผู้อื่นได้ไม่"

บางที่เราอาจคิดว่า เมื่อกล่าวถึงคำว่าพอเพียงแล้ว ก็น่าจะยกตัวอย่างเช่น ทำอย่างนั้นอย่างนี้ แต่ถ้ามีนิสัย "เอาใจเขาใส่ใจเรา" เป็นธรรมชาติอย่างแท้จริงมาโดยตลอด ย่อมรู้จักประเมินความจริงจากอีกด้านหนึ่ง ช่วยให้มีใจเข้มแข็ง แม้จะถูกต่อว่าในทำนองว่า "พูดอะไรไม่เห็นรู้เรื่อง" โดยที่รู้ว่า "แม้วันนี้ยังไม่รู้ วันหน้าย่อมรู้ได้เอง" ดังเช่นที่คนยุคก่อนกล่าวเตือนสติไว้ว่า "จงใจดีให้ถูกทาง" ถ้าไม่นำเอาความคิดที่จะหาเสียง หรือนำเอาความอยากโด่งดังของตัวเองเข้าไปแอบแฝงเป็นเงื่อนไขไว้ด้วย ซึ่งตนย่อมรู้ดีกว่าคนอื่น

จึงใคร่ขอฝากแง่คิดไว้ในขั้นนี้ว่า ถ้าคิดให้แก่สังคมจริง ย่อมมีความกล้าที่จะหักท่ายให้รู้สึกได้ชัดเจนพอสมควร ไม่เช่นนั้นแล้ว บนพื้นฐานความจริงเช่นปัจจุบัน อาจทำให้คนจำต้องตกเป็นเหยื่อมากขึ้น แม้มีเหตุผลเนื่องมาจากอีกด้านหนึ่งซึ่งไม่ใช่ด้านเดิม

หากสามารถเข้าใจสิ่งที่กล่าวมาแล้วถึงระดับหนึ่งย่อมพบว่า "คำว่าพอเพียงก็ดี พอมีพอใช้ก็ดี หาใช่มีตัวตนให้ยึดมั่นถือมั่นไม่" ในเมื่อระดับจิตใจและความคิดแต่ละคนแต่ละช่วงเวลา มีความแตกต่างหลากหลาย ดังนั้นความรู้สึกละพอใจของแต่ละคนย่อมไม่มีใครกำหนดนอกจากความจริงที่ตนเองเท่านั้น แต่เราก็คงปฏิเสธการอยู่ร่วมกันไม่ได้ ดังนั้นการเสริมความรู้ซึ่งกันและกันจากการนำปฏิบัติด้วยความจริงใจต่อกัน ย่อมมีเหตุมีผลนำวิถีทางไปถึงจุดเดียวกันได้ แม้อาจต่างกรรมต่างเวลากันก็คงถือเป็น เรื่องธรรมดา

ระหว่างคนกับระบบ - อะไรสำคัญกว่ากัน

ระหว่างคนกับระบบ เป็นปัญหาที่นำมาพูดกันไม่จบสิ้น ถ้ารากฐานคนยังลงไม่ถึงสัจธรรมซึ่งเป็นพื้นฐานชีวิตของแต่ละคนที่ดำรงอยู่ร่วมกัน หลายคนมองว่าเป็นปัญหาโลกแตก ความจริงแล้วหาใช่ไม่ ยิ่งกว่านั้น ถ้ารู้ได้ถึงความจริง กลับมีสว่น เสริมสร้างรากฐานให้มองเห็นโลกเป็นหนึ่งเดียวกันชัดเจนยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับความคิดที่นำเอาเรื่อง ไก่เกิดก่อนไข่หรือไข่เกิดก่อนไข่ มาพูดกันเป็นขงเล่น เพราะรู้ได้ไม่ถึง

ถ้าไม่มองอย่างยึดติด ทำให้เห็นความจริงว่า มนุษย์ไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยว หากมีการเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานความหลากหลายอย่างเป็นธรรมชาติ ก็ไม่น่าจะมองระบบด้วยความเข้าที่เห็นว่า เป็นสิ่งประดิษฐ์ขึ้นโดยมนุษย์ แต่ควรเห็นว่า ระบบซึ่งเกิดขึ้นจากการอยู่ร่วมกันอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์นั้นคือความจริงซึ่งร่วมกันอยู่อย่างเป็นธรรมชาติ โดยมีเหตุมีผลสานถึงกันหมด

หากเข้าใจได้ย่อมรู้ว่า การที่ระบบจะได้รับการแก้ไข น่าจะขึ้นอยู่กับรากฐานการเรียนรู้ของมนุษย์แต่ละคนที่มีมุ่งไปสู่การรู้ความจริงจากรากฐานตนเองก่อนอื่น ซึ่งประเด็นนี้เกิดจากการปฏิบัติร่วมกัน จากรากฐานที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งหมายถึง "การปฏิบัติอย่างรู้เหตุรู้ผล" ไม่เช่นนั้นแล้วอาจมุ่งทิศทางออกมาเน้นที่ด้านนอก

จึงกล่าวอย่างมั่นใจในสัจธรรมได้ว่า "ระบบที่เกิดจากการไม่คิดสร้างระบบ หากมุ่งมั่นทำงานด้วยความ

รักที่จะทำงานมุ่งสู่ด้านล่าง รวมทั้งด้านล่างซึ่งมีชีวิตเขาวนอันเป็นอนาคต โดยมีความเชื่อสัจธรรมต่อตนเองอย่าง
เด่นชัด ย่อมนำคนไปจนถึงจุดพอเพียงด้วยตัวเองเป็นสังฆธรรม" ดังเช่นที่คนในอดีตเคยกล่าวไว้ว่า "จิตมนุษย์มี
ธรรมชาติที่สามารถบอกตนเองถึงความจริงได้ทุกเรื่อง" อีกทั้งยังมีผลเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน มิให้ตนจำต้องตก
เป็นทาสอิทธิพลจากภายนอกได้โดยง่ายด้วย

อนึ่ง เมื่อเข้าถึงจุดที่มีความพอเพียงจริงแล้ว หากยังมีผลซึ่งนำมาใช้กับการเกษตรเท่านั้น หากยังมี
โอกาสเป็นไปได้ทุกเรื่องซึ่งมีเหตุมีผลสัมพันธ์ถึงวิถีชีวิตตนเองอย่างเป็นธรรมชาติ ดังนั้นหากมอง "ความพอ-
เพียง" ออกจากตัวเองไปยังเพื่อนมนุษย์โดยมีรากฐานการมองที่อิสระ ย่อมเข้าใจได้ว่ามีความหลากหลายเป็น
พื้นฐานรองรับ เช่นเดียวกับธรรมชาติของมนุษย์ จึงช่วยให้บุคคลผู้รู้ถึงความจริงแล้วไม่นำตนไปกำหนดให้แต่-
ละคนจำต้องในรูปแบบอย่างนั้นอย่างนี้ โดยเหตุที่รู้ว่าเป็นการฝืนความจริงของผู้อื่น

ดังเช่นที่คนในอดีตเคยกล่าวเตือนสติลูกหลานไว้ว่า "ความหวังก็อาจกลับกลายเป็นผลร้ายก็ได้ ถ้ามี
การนำไปใช้อย่างขาดสติ" จึงใคร่ขออนุญาตฝากแง่คิดทั้งหมดไว้ให้นำไปพิจารณา ในขณะที่สังคมกำลังประสพ
กับปัญหาซึ่งทำให้เดือดร้อนมากขึ้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ธรรมชาติของมนุษย์ที่กำลังพบกับความเดือดร้อนหนัก ย่อมมีแนวโน้มทำให้หันไป
ยึดติดกับสิ่งภายนอกได้ง่ายมากขึ้น ดังนั้นการจะหยิบยื่นสิ่งใดให้จึงเปรียบเสมือนคาบสองคม ซึ่งอาจส่งผลหวน
กลับมาทำร้ายตัวเองเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ดังนั้นผู้ให้จึงควรข่มใจเอาชนะตัวเองให้ได้อย่างชัดเจน
ก่อนอื่น เพื่อเสริมสร้างความกล้าหาญไว้ให้พร้อมที่จะเผชิญกับการถูกวิจารณ์ทั้งหลายได้อย่างมั่นคง แล้วในที่สุด
ย่อมมองเห็นความสว่างสดใสซึ่งรออยู่เบื้องหน้า สังคมปัจจุบันจึงมีความต้องการคนผู้มีสายตากว้างไกล และ
รักการนำปฏิบัติร่วมกับคนที่ดำรงอยู่ด้านล่างและด้านล่างอย่างจริงจึงเป็นธรรมชาติมากกว่าการพูด และที่นี้
สังการ รวมทั้งเอาแต่พึ่งแต่คนกระชายกับตัวหนังสือ ทั้งนี้และทั้งนั้นเพื่อหวังให้สังคมไปได้อย่างคลอคลอคัง.